

A havasi legeltetés erdőgazdasági és vadászati vonatkozásai.

Írta: Thiringer János erdőmérnök.

Az E. L. októberi számában *de Pottere Gerard* „A havasi legelőkről“ címmel érdekes tanulmányt írt. Igyekezni fogok személyes tapasztalataim alapján beszámolni arról, mi a helyzet ma a havasi legeltetés terén a mindenesetre fontosabb erdőgazdálkodáshoz és a legeltetéssel legalábbis egyenlő fontosságú vadászati gazdálkodáshoz viszonyítva.

Azt hiszem, szerény beszámolómmal számos velem együttérző erdő- és vadászgazda segíékiáltása lesz, ezért bízom benne, hogy az illetékesek soraim olvasása után meglátják az érem másik oldalát is, és — *P. Demontzeynek de Pottere* idézte kijelentésével élve — „visszaállítják hegységeinkben a rendet, amelyet a természet oly bölcsen alkotott és amelyet egyedül az ember gonoszsága és önzése teljesen megbontott“. Mert — bizony mondom — alaposan megbontotta!

Tanulmányom nem *de Pottere* cikkének köszöni megszületését. Már tavaly szándékoztam erről a kérdéstről írni, de — nem akarván idő előtt élére állítani a kérdést — vártam az idei évet, titokban remélve, hogy talán mégis javulnak a viszonyok. Azonban az, amit az idei év folyamán láttam, legrosszabb elképzelésemet is felülmultha, ezért elhatároztam, hogy nem várok tovább. Ezeknek a soroknak az írását az Erdős Kárpátokban álló egyik vadásztanyámon kezdtem meg, szeptember huszonharmadikán, a háború ötödik és kárpáti vadászataim második évében. Szarvasbögés idején...

Ötödik napja rőttem akkor hajnalban-este a cserkészösvényeket, hallgatóztam vadőreimmel együtt a gerinceken, havasokon: hiába. Sehol egy hang, de sehol még egy friss nyomot se láttam. Nem csodálkoztam.

Szeptember 18-án érkeztem fel a területre. Bár a kincstári havasokról legkésőbb szeptember 15-én mindig le szokták hajtani a legelő állatokat: az idén területem legjobb, vágásokkal körülvett részén még fent volt vagy 100 darab legelő marha. Hogy pedig ez az idén mit jelentett, arról szomorú alkalmam volt már augusztus folyamán meggyőződni, amikor őzbakra cserkésztem idefent. A silány havasi legelő, különösen a hideg tavasz és száraz nyár után, távolról sem bírta el a felhajtott töméntelen állatot, a pásztorok — kijelentésük szerint — tehetetlenek voltak az éhes állatokkal szemben, ezért a közel tizenkétezer holdas területnek a szó szoros értelmében nem volt egy talpalatnyi helye, ahol háziállatok ne legeltek, vagy legalább ne jártak volna. Az erdő csendjét felverte a kolompok, csengők hangja, marhabögés, lónyericítés, juh-

bégetés, kutyaugatás és a pásztorok üvöltése. Az ember egy belterjes állattenyésztő gazdaság kifutójában képzelhette magát, nem pedig a máramarosi őserengetegben! A piszkos áradat nem kímélte meg a vágásterületeket sem: számtalan marhatiporta ösvény csikozta végig a kopár oldalakat, amit az ujulatból a jószág le nem legelt, azt letiporta; tönkregázolta cserkészösvényeimet, kiürítette szózóimat, lelegelte, feltúrta vagy legázolta vadföldjeimet.

Könnyű volt ezt az áradatot elindítani valahonnét felülről, de nehéz, sőt lehetetlen megfékezni. Hiába volt a feljelentés, jegyzőkönyvek, érzékeny büntetések: a gazda fizetett, állatai pedig tovább károsítottak. Megérte neki . . .

Természetes, hogy ebből az Augiász istállójává züllött erdőből minden vad nyugodtabb vidékre menekült. Ilyeneket talált túl az országhatáron, Lengyelországban, ahol a havasokon alig volt állat, az erdők pedig, főként a lúcfialosok a vadnak tökéletes nyugalmat és háborítatlanságot biztosítottak. Lehet, hogy a kiűzött vad egy része visszatér a késő ősz vagy a tél folyamán, de hogy egy része (és talán az értékesebb!) ottmarad, az bizonyos. Így népteleñedik el hazánk egyik vadászati szempontból legértékesebb vidéke és így pusztul az erdőbirtokok — ez esetben a Kincstár — tulajdonához tartozó törzsvadállományban fekvő tőke, amely még akkor se megvetendő összeg, ha csupán az évi bért, mint kamatot veszem tekintetbe, és eltekintek attól az értéktől, amelyet, mint a nemzeti vagyon egyik komoly tényezője képvisel.

Kicsit kesernyés szájjal gondoltam arra a nemrég lezajlott vitára, amelyben egy kiváló vadászíró a mai erdőt „fagyárnak“ nevezte. A gyár üzeme lényegesen kibővült, nemcsak a fa-, de a sajt-, vaj-, turó- és gypajgyártást is kényszerült felvenni gyártási programjába . . .

A bevezetőül vázolt helyzetkép után lássuk talán teljes részletességgel, mi a helyzet ma a havasi legelőkön?

Meg kell jegyezmem, hogy a Kincstár havasgondnokságai útján a lehetőséghez képest igyekezik ezeket a legelőket gondozni és rajtuk a legeltetést szabályozni. Azonban minden igyekeztének hajótörést kell szenvednie egyrészt magasabb szempontok hangoztatásával történő beavatkozásokon, másrészt a legelőbérlők szinte forradalmi fegyelmetlenségén. Azt, hogy a szükséges feladatok elvégzésére elegendő anyagi erő és főként elegendő és megfelelő személyzet áll-e rendelkezésére, nem volt módomban megbírálni.

A tények a következők:

1. A havasokon ma az ismertem területen mindenütt lényegesen több állat legel, mint amennyit a havas megbír.
2. A havasok legtöbbször a legelő állatok vízzel való ellátá-

sának kérdése vagy teljesen megoldatlan vagy pedig a megoldás az erdő és vadászati gazdaság érdekeit sérti.

3. Megfigyelésem szerint a legeltetés rendszertelen. Szakaszos legeltetésről ott alig van fogalma a legeltetőknek; az állatok vagy állandóan ugyanazon a helyen legelnek végig, vagy pedig igen gyakran és rendszertelenül térnek vissza a már legeltetett területekre.

4. A havasi legelők állapota siralmas. Mást, mint szőrfüvet, mohát és a nedvesebb részeken valami lapufélét igen ritkán látni. A legelőterület 25%-át elfoglalja, — különösen meredekebb fekvésű lejtőkön — a legelő marha sűrűn egymás mellett típotr számtalan csapása, amelyeken természetesen semmi sem terem.

5. Még a mai lehetetlen állapotoktól is eltekintve, rendes viszonyok között is a havasi legelők az erdőállomány, különösen pedig a véderdők rovására állandóan terjednek lefelé. A legelő marha a véderdőben delel, eső, vihar elől ott húzódik meg, de meg minden ellenőrzéssel dacolva is, állandóan legel benne. Csülkével felszaggatja a talajt, felszínre kerül és megsérül a sziklás talajon amugyis kényes gyökérzet; a feltépett talajon folytatja a pusztító munkát a víz, hóló, fagy. Ujulat megtelepedni alig tud, ha van, azt a marha lelegeli, letiporja. A karámok, istállók, szállások (kolibák) környékén pusztítja az erdőt a pásztornép. A tüzeléshez szükséges hulladékfa hamarosan elfogy, távolabbra elmenni lusta a nép: sorra kerül az élőfa, mégpedig — ezt elég gyakran látom — mellmagasságban levágva, mert hiszen lejobb hajolni ottani hazánkfiai lusták. De a véderdő fájából épül a koliba is, azzal tatarozzák a kerítéseket, karámokat stb. Így aztán a véderdő-, sőt általában véve az erdőhatár nem is annyira lassan, mint amilyen biztosan vándorol lefelé...

6. Az ismertem területen görgetegek és vadpatakok vannak keletkezében. Az itatóhelyeket többnyire a véderdőben, sőt még alantabb, patakokon engedélyezték. Ezek környékét állandóan gázolja, tiporja, nyúzza az állatok csülke. A sziklát borító és összekötő vékonyka földréteg lazul, omlik, szakad; jön utána a víz, fagy, hóló bontó, lemosó hatása: néhány év alatt ott a vadpatak vagy a görgeteg; ennek megkötése sokszorosát emészti fel annak a jövedelemnek, amelyet a legeltetés állítólag hoz. Aki megfigyeli egy-egy kisebb futó zápor után is a fővölgyek patakjait, micsoda szennyes áradatot hömpölygetnek, köveket, fatörzseket: annak gondolkodóba kell esnie a fölött, mi lehet vajjon odafönt?!

7. Miután nemcsak a havasi legelőket, de helyi szokás szerint kaszálás után az erdei réteket is legeltetik, ezek minősége is állandóan romlik. Az idei tavaszon néhány vadászati szempontból fontosabb erdei rét feljavítására magam hozattam

különböző nemesebb füvek, főleg pedig herefélék magvát és kiszóráttam, sőt egy mesterséges rétet is létesítettem. Félő, hogy a rétek völgyfelőli oldalán az erdőállományban ugyanolyan jelenségek lépnek majd fel, mint amelyeneket a legelőkön tapasztaltam.

8. Rendes viszonyok között a vágásterületeknek csak a havasi legelőkhöz legközelebb eső véderdő alatti részét legeltetik a pásztrok, de az idei nyár folyamán a megfigyelt területen az összes vágásokat teljes egészükben végiglegeltették. Itt — eltekintve a rendesen meglévő lombfa — (bükk, kőris, hegyjuhar) újulattól, amelyet természetesen lelegeltettek, a talajban oly jelentős elváltozásokat okoz a legelő marha csülke, hogy a mesterséges felújítás sikerét szinte kétségessé teszi.

9. Az erdőtüzek állandó és komoly veszélye fennáll.

Ezek volnának a havasi legeltetés mai gyakorlatának káros erdőgazdasági vonatkozásai. Lássuk ezek után, milyen károkat okoz a vadászati gazdaságnak?

1. Az erdőn szanaszét kóborló állat, az azt kereső vagy terelő pásztor és pásztoreb tönkreteszi a csülkös vad, sőt minden egyéb vad nélkülözhetetlen nyugalmát. Nemcsak a háborgatott erdőrészeket, de az egész területet otthagyja a félénk és óvatos vad. Óriási kárt jelent ez különösen az ellés idején, mert ott, ahol nem ellik a csülkös vad, ott nem is lehet állandó állomány, a vad mindig csak váltóvad marad. Miután pedig a törzsvadállomány az erdőbirtokos vagyonaállagának egyik — sokszor jelentős — része: a vad ilyen elvándorlása folytán a birtokos vagyonaállaga is komoly veszteséget szenved.

2. De nemcsak közvetve, hanem közvetlenül is jelentős kárt okoz a vadállományban az erdei legeltetés. A legelő marha eltiporja a fajdfélék tojásait, gyakran a kotlóval egyetemben. A pásztorebek villámgyorsan végeznek szarvasborjúval, őzgidával, kiürítik a fajdtyúk fészket, elkapják a kotlót és a kikelt csirkéket, a havasi nyúlfiakat; ami vadat el nem kaphatnak, azt — mert bizony a tilalom ellenére is leggyakrabban kolonc nélkül járnak — kiűzik a területről. A pásztornak pedig istenadta csemege a még élvezhető tojás, méginkább egy kutyafogta borjú vagy gida. A nyírfajdot a havasi legeltetés máris kipusztulásra ítélte.

3. A fentiekől eltekintve is lehetlenné teszi a vadászat gyakorlását az erdőn legelő marha. Ha az ember hajnali és esti cserkészeten vagy lesen mindenfelől marhabögést, juhbégetést, csengőt, kutyaugatást és pásztörüvöltést hall, akkor a vaddal való találkozásra nem számíthat. Ezenfelül a legelő állatok rongálják vadászati berendezéseit: cserkészösvényeit, szózóit, vadföldjeit és — ha nem védekezik — még vadásztanyáját is. Be-

török az ablakot, a pásztor férgeket telepít a kunyhóba, minden szeget, zárt és egyéb használható felszerelést ellop, és ha a kunyhó vagy ház közelében néhány árnyas fenyő áll, akkor a marha holtbizonyosan ott delel, nemcsak elrondítja a környéket, hanem trágyáján annyi légy is terem, hogy az ember megvadulhat tőlük!

4. A havasra állatjaikhoz felmenő, vagy onnét tejhaszonnal megrakodva lefelé tartó minden nemű és korú vándorokkal a nap és éjszaka minden órájában és az erdő minden részében lehet találkozni. Ez szintén nem járul hozzá ahhoz, hogy komoly költségei és fáradozásai eredményét a vadász megérje.

Ez ma a valóságos állapot, mint fentebb jeleztem, oly komoly és rendet, fegyelmet tartani igyekvő tulajdonos birtokán is, mint amilyen a Kincstár. Hogy magántulajdonban álló havasokon, ahol a legeltetést bérbeadták, mi a helyzet: arról jobb hallgatni. Mert ott, ha ez egyáltalában lehetséges, még rosszabbak a viszonyok, erről írásos bizonyítékokkal szintén szolgálhatok.

Mi tehát a sürgős teendő az adott körülmények között, amikor az erdő- és vadászgazdának tekintettel kell lennie a háborús gazdálkodás követelményeire is? Igyekezem erre választ adni, de előre is kijelentem, hogy egyáltalában nem ismerem el annak a felfogásnak jogosultságát, hogy ma a háborús közellátási kérdések előtt minden más érdeknek háttérbe kell szorulnia. Kell és lehet közvetítő megoldást találnunk, mert nem igaz, hogy a közérdeket, nemzetünket és a jövőt szolgáljuk akkor, amikor pillanatnyi és főként helytelenül felfogott érdekekért jelentős értéket áldozunk fel, részben helyrehozhatatlanul. Németország totális háborút visel, de össze tudja egyeztetni az erdőgazdaság, sőt a vadászati gazdaság kívánalmát is a közellátás érdekeivel. Lehet, hogy erre vonatkozó adatokkal egy későbbi tanulmányom során szolgálok majd az E. L. olvasóinak. Sohasem voltam szószólója idegen intézkedések vagy szokások kritikátlan lemásolásának, de ha valahol valami olyat láttam, amit hasznomra fordíthattam, azt — viszonyaimhoz megfelelően alkalmazva — bizony akár utánozni se rösteltem!

Miután az erdő- és vadászati gazdaság érdekei a havasi legeltetés elfajulásával szemben teljesen azonosak, együtt tárgyalom azokat a rendszabályokat, amelyekkel sürgősen megfelelő korlátok közé kell szorítani a havasi legeltetést, nehogy az erdő- és vadászati gazdaságnak helyrehozhatatlan károkat okozzon.

1. *A havasi legelőkre felhajtható állatok számának a megállapítása.* Ennek nem egyszerű számtani alapláncnak, hanem a viszonyok alapos ismerete alapján hozott komoly döntésnek kell lennie! A mindenkori helyzet szerint, főként pedig a legelő állapothoz képest megállapítandó, hogy egy-egy havasi legelőre mennyi

és milyen fajú állat hajtható fel, és ebből a helyi viszonyok alapos tanulmányozása után hozott döntésből *senki közbenjárására vagy utasítására* engedni nem szabad. Felülvizsgálendő az egyes havas-területek beosztása is, mert a volt impérium esetleg megokolatlan előnyökhöz juttatott valamely nemzetiséget egy másik rovására, és ezt a helyzetet a magyar igazgatás átvette. De arra is tudok esetet, hogy a volt impérium beerdősített egyes, az üzemetv szerint az erdőterületbe számító, de a legeltetőktől régebben elbitorolt területeket, viszont a magyar igazgatás ezeket újból legeltetés alá bocsátotta.

Legkevésbé sem szabad készpénznek venni a körjegyzők és községi jegyzőknek az állatállományra vonatkozó jelentéseit, mert adatokkal szolgálhatok olyan esetekről, amikor a jelentett állatoknál lényegesen többet hajtottak fel a havasra! Szigorúan ellenőrizendő a felhajtott állatok és a felhajtásra engedélyezett állatok számának egymáshoz való viszonya és az esetleges többletet kémélet nélkül le kell hajtani!

2. *A havasi legelők legeltetési idejének, a legeltetés rendjének évenkénti pontos meghatározása, főként a vadászat érdekeinek tekintetbevételével.* A legeltetés megkezdése, illetve annak befejezése szoros összefüggésben áll a következő tényezőkkel: a) az időjárással; b) a legelők ápolásával és azokon különböző berendezések létesítésével; c) az erdőgazdasági munkálatok, csemeteültetés és fahasználatok megkezdésével; d) végül pedig a vadászati gazdaság érdekeivel és a vadászat gyakorlásával, különösen a szarvasbögés idején. Mindezek alapján a havasi legeltetés általában véve június elseje előtt alig lesz megkezdhető, viszont augusztus 31-én mindig be kell fejezni. Ennek a 3 hónapnak, eleendőnek kell lennie a legeltetésre, és bizonyos, hogy a legelő marha — megfelelő gondos legelőápolási munkálatok esetén — 3 hónap alatt többet fog gyarapodni, mint eddig esetleg 4 vagy 5 hónap alatt. A legelőt a hó elolvadása után, — ez 1000 méteren felüli átlagban májusra következik be — mohától, kövektől, disznótúrástól stb. meg kell tisztítani, megfelelő fűmagfésésekkel el kell vetni. Legalább egy havi idő kell, amíg az így ápolt legelő füve olyan állapotba jut, hogy az aggálytalanul legeltethető legyen. De feltétlen ártalmára van a legelőnek az is, ha rögtön azután, hogy a marha levonult róla, tífzokos fagy, vagy méteres hó jön rája. Ha a legelő füve még alig fejlődött ki és máris ráhajtják a legelő állatot, viszont a legeltetés beszüntetése után nem tudja azt még néhány hétig kiheverni: évről-évre erőtlenebbé, gyengébbé válik és ha aztán még a legelemibb ápolás és fűmagpótlás is hiányzik, feltétlen tönkremegy. De idő kell a különböző berendezések elkészítéséhez, kijavításához és pótlásához is. Meggondolandó volna a legelő megfelelő beosztásának a kér-

dése, a Mátrában bevált módszer mintájára, szakaszos legeltetés céljaira, hiszen a szükséges korlátok felállításához az anyag nem okoz gondot odafönt. Szeptember hóban odafönt éjjeli fagyok vannak, gyakran leesik már a hó, ez a hónap legeltetésre már nem alkalmas: viszont a legtöbb vadászati gazdaságban ez a hónap a vadászati szempontból a legfontosabb és legértékesebb, feltétlen nyugalmat és csendet kíván.

(Ha itt kitérek egy kormányrendeletre, amely a múlt év folyamán jelent meg és a fatermelési tilalmat — ha valamely szerződés ilyet tartalmazott — a bögés tartamára felfüggesztette, teszem ezt illő tisztelettel, de azzal az érzéssel, hogy a rendelet nem mért egyenlő mértékkel. A fővadás területeket a vadász azért bérlí, sokszor igen nagy bérért, hogy a bögés alatt minél jobb bikát löjjön. Vajjon összeegyeztethetőnek tartja a kormányrendelet az igazságossággal és méltányossággal azt, hogy a bérbeadó megkövetelje a vadászat bérét, ezzel szemben a rendeletre való hivatkozással elvegye a lehetőségét a bérlőjének attól, hogy a lefizetett bér ellenértékét megszerezhesse?! Az én — lehet, hogy nem eléggé fejlett — jogi érzékem itt valami hiányosságot érez, amelyet kiküszöbölni kellene olyképpen, hogy az egyik oldalon ne csak halmozott haszon és a másik oldalon ne csupán kár, lemondás és áldozathozatal maradjon...)

3. *Az itatóhelyek gondos kitűzése, berendezése és a berendezések fenntartása.* A havasokon és azok közvetlen közelében majdnem mindenütt vannak oly bővizű források, amelyek vizét, ha megfelelő berendezésekkel felfogjuk és tároljuk, a legelő állatok megfelelő ivóvízzel való ellátásának a kérdése megoldható. Arra a rendkívül sok károsítást és visszaélést elősegítő szokásra, hogy a legelő állatokat sokszor órajársnyi távolságban levő patakokra hajtsák le inni, semmi szükség sincsen. Láttam forrásokat, éppen olyan havasi legelőkön és azok közelében, ahol az állítólagos vízhiány miatt patakra hajtott jtatni a pásztor, amelyek tönkregázolva, elpiszkolva elmocsarasodtak, holott, ha ezeken a helyeken vályukat helyeztek volna el, azok naponta kétszer feltétlen megteltek volna és elláthatták volna a legelő állatok vízszükségletét, megmentvén az erdőt felesleges károsítástól. Mindenesetre hasznosabb az állattulajdonos szempontjából, ha az erdőt a patakhöz való terelés közben naponta lehetőleg más és más oldalról oda-vissza végiglegeltetheti! Szerény véleményem szerint ennek a kérdésnek megnyugtató megoldása egyik sarkalatos pontja a havasi legeltetésnek, itt engedményt elvből nem szabad tenni, mert a legkárosabb visszaélésekre nyújt alkalmat. Láttam azt is, hogy a forrásoknál felállított vályuk állandóan telve voltak vízzel, úgyhogy állandóan túlfolytak, de a pásztor mégis lehajtotta állatait inni a patakra. Mikor ezért felelősségre vontam,

írásbeli engedélyre hivatkozott, ezt azonban előmutatni állítólag azért nem tudta, mert a havasgazdánál volt.

4. Az erdei rétek gondozása és ezeken a legeltetés teljes és állandó tilalmazása. Az erdőgazdaságnak nem érdeke, hogy az illetményezésénél adó réteji lassan teljesen tönkremenjenek, a vadászati gazdaságnak pedig érdeke, hogy — különösen olyan területeken, ahol vágások nincsenek — a vad valahol nyugodt táplálkozási lehetőséget találjon. Mai állapotokban az erdei rétek nem adnak, mert nem adhatnak megfelelő szénatermést. Különösen meredekebb fekvésű réteken — és hány van ilyen! — a legelő marha a talajt annyira tönkreteszi, hogy a rét elkopárosodik, a kaszálás utáni nehezen fejlődő szálfűtöveket nagyrészt kitepi: ennek következtében a rét fűtermése évről-évre csökken. A nemzetgazdaságra nézve nagyobb hasznot jelentene, ha a szénatermésnek az illetmények kiszolgáltatása után fennmaradó részét eladnák, mint az, hogy a réteken néhány darab állat silány táplálékot talál. Mert ma ez a helyzet! Ha a réteket is állandóan gondozzák, mohától, gyomtól, talajjegyentlenségektől megtisztítják, fűmagvetéssel javítják, legeltetés elől tilalmazzák: hihetetlen többlettel számolhat a birtokos szénatermésben s így jövedelemben, de több széna jut rész fejében a lakosság birtokába és főként több és jobb széna kerül eladásra is.

5. Közlekedési utak kijelölése a fel- és lehajtás, valamint az állattulajdonosok részére, amelyeken kívül közlekedniök nem szabad.

6. Végül: a büntetések feltétlen szigorítása. Egyetlen orvosága van minden kilengésnek és ez: a kárban talált állatnak a legelőről való azonnali lehajtása úgy, hogy ez a lehajtott állat a legelőre többé visszaterelhető ne legyen, azonkívül az erdőgazdaságban, vagy a vadászati berendezésekben okozott kár megtérítése. Addig, amíg ezt a büntetést kérlelhetetlen szigorral végre nem hajtják, rendre, fegyelemre, a viszonyok javulására számítani nem lehet. Ebből a szempontból ellenőriztetni kell a havasi őrköt az erdőőri és vadőri személyzettel, sőt ezeket is bele kell kapcsolni a legeltetési ellenőrzésébe, akár saját kezelésben van a vadászat, akár bérbe van adva. Rendkívüli idők rendkívüli intézkedéseket követelnek, háború idején mindig lazul a fegyelem és a vége — amint láttuk már egyszer — *Buza Barna-féle* földművelésügyi politika. Kell, hogy a büntetések mértéke is rendkívüli legyen. Az ilyen büntetés kiméretlen végehajításának a hire futótűzként terjed el a havasokon és a legeltetési kihágások mértéke a legkisebbre fog csökkenni.

Legyen szabad még kitérnem *de Pottere* cikkének egyik pontjára, amelyik a kiváló szerző iránt érzett minden tiszteletem ellenére is keserű mosolyra fakasztott. Tehát a vadászat csupán

aként kapcsolódik a havasi szolgálatba, hogy a legelő jószág rendszeresen megvédessék? Remélem, hogy soraim olvasása után ennek a tételnek a felállítója is helyesbíteni fogja a fenti vonatkozásról vallott nézetét. De ne csodálkozzunk!! Hallottunk már bizonyára olyan felfogásról, amelyik a vadászbérlővel akarta megfizettetni a medve részéről a legelő állatokban okozott kárt! Pedig a medvét, mint kárt okozó dúvadat, nem a vadászbérlő kiméli, hanem kormányhatalom nyilvánította védett vaddá; aki pedig állatját olyan legelőre hajtja fel, ahol a medve kárt tehet benne, az ezzel a ténynyel már vállalja a kockázatot, gondoskodják tehát állatai megvédéséről a törvényszabta korlátokon belül sajátmaga és viselje vállalkozásának minden veszélyét. Vajjon, ha engem, mint turistát, valamely bérc tulajdonosa esetleg megfelelő díjért beenged a területére és a bércről lepötyögök és rokkantra zúzom magam: kit tehetek felelőssé balesetemért? Azt hiszem, senki mást, csupán saját magamat. Megnyugtathatom az érdekelteket: a vadászati jog bérlője örömmel nyugszik bele abba a fájó ténybe, hogy a medvé- és farkasveszély miatt esetleg nem akad legelő marha a havasi legelőknön!

Ertsenek meg bennünket azok, akiket illet: mi nem kívánjuk a havasi legeltetés teljes tilalmazását, bár vitatkozni lehetne a felett, hogy azokon a mérhetetlen kiterjedésű haszontalan területeken kívül, amelyek a települések közvetlen közelében elterülnek és legeltetésre a havasi legelőknél sokkal alkalmasabbak volnának, szükség van-e a havasi legeltetésre mindenütt? Vitatkozni lehetne a fölött is, melyik volna a nemzetgazdaság szempontjából értéke- sebb megoldás: a havasoknak mindenütt kivétel nélkül való legeltetése, vagy pedig a havasokon termő fű kaszálása és a szénater- més hasznosítása? De ahhoz ragaszkodunk és azért harcolni fogunk az erdő- és vadászati gazdaság védelmében, hogy a havasi legeltetés komoly korlátok közé szoríttassék, mert a mai helyzet tart- hatatlan! Kérem ehhez a harchoz minden érdekelt és érdekeit védeni kívánó erdő- és vadászgazda támogatását és segítségét.

*

Die forst- und jagdwirtschaftlichen Beziehungen des Weidebetriebes im Hochgebirge. Von J. Thüringer.

Verf. schildert die derzeitige Ausübung der Almwirtschaft und weist auf die bedenklichen Schäden hin, die dadurch dem Wald und Wild zugefügt werden. Die Verhütung schwererer Folgen (Verkarstung, Entstehung von Wasserrissen, Wildbächen, Gefährdung der Aufforstungen und Lahmlegung des Jagdbetriebes) könnten nur nachstehende Massnahmen gewährleisten: 1. gewissenhafte Überprüfung der dem Weideareal angepassten Viehzahl, 2. Auszeichnung von Tränken, 3. Verbesserung der Weiden, 4. Einschränkung der Weidezeit, 5. Weiderverbot für sämtliche Wiesen, 5. Anlage von Triften und Wegen, 6. strenges Vorgehen gegen jede Ausschreibung.

*

Les rapports du pacage alpin avec la sylviculture et la chasse.
Par *J. Thiringer.*

La pratique actuelle est pleine d'inconvénients. L'Auteur formule quelques propositions pour une réglementation utile.

*

The Pasture in the Mountains in Relation to Forestry And Game.
By *J. Thiringer.*

The today method is a very disadvantageous one; some propositions are given for a suitable regulation.

É R T E S Í T É S.

Értesítjük t. Olvasóinkat, hogy külön-kiadványként küldjük meg a következő egyesületi közleményeket.

1. Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesületnek 1943. évi december hó 16-án Budapesten, az egyesület székházában tartott rendes közgyűléséről.

2. Az Országos Erdészeti Egyesület emlékirata a faellátás biztosításáról.

H I V A T A L O S K Ö Z L E M É N Y E K

A m. kír. földművelésügyi miniszter 537.800/1943. F. M. számú rendelete a visszacsatolt területeken végrehajtott földbirtokrendezéssel kapcsolatos kérdéseknek az erdőgazdasági ingatlanok tekintetében való szabályozására vonatkozó 970/1943. M. E. sz. rendelet végrehajtásáról szóló 124.000/1943. F. M. számú rendelet kiegészítése tárgyában.

A 970/1943. M. E. számú rendelet (Budapesti Közlöny 1943. évi 40. szám — a következőkben R.) 19. §-ában foglalt felhatalmazás alapján az igazságügyminiszterrel egyetértve a következőket rendelem.

1. §.

Ha a kisajátítást szenvedettnek, aki a kisajátítás óta meghalt, valamelyik, a R. 5. §. (5) bekezdésében említett örököse a 124.000/1943. F. M. számú rendelet (Budapesti Közlöny 1943. évi 40. szám) 1. §-ának (4) bekezdése értelmében az ingatlan visszajuttatása iránti kérelmét bejelentette, a bejelentés a kisajátítást szenvedett mindazon örököseinek érdekében megtett bejelentésnek kell tekinteni, akiknek az ingatlanból való öröklési joga a R. 5. §-ának (5) bekezdése értelmében megállapítható.

2. §.

A R. alapján visszajuttatandó (visszajuttatható) ingatlan háramlása tekintetében a hagyatéki eljárást (póthagyatéki eljárást, örökösödési, hagyományi bizonyítvány kiadása iránti eljárást) bármelyik, az